

Vårt handlingsutrymme och våra möjligheter att exempelvis kunna utbilda oss till det vi vill, få det jobb som vi drömmer om och ta del av samhällsinformation varierar mycket beroende på faktorer som hudfärg, etnicitet, sexualitet, klasstillhörighet, kön och funktionsförmåga. Personer som passar in på normen får privilegier medan de som inte passar in på normen diskrimineras och begränsas.

Mål: Att få en djupare förståelse för hur olika faktorer som kön, hudfärg, sexualitet och religionstillhörighet påverkar våra val, möjligheter och vår livskvalitet.

Instruktion:

Kopiera och klipp ut rollkortet som finns på sidan 50. Dela ut rollkortet och be deltagarna fundera en stund över sin roll. Vilket kön har jag? Vilken sexuell läggning? Hur bor jag? Med vem eller vilka? Vad har jag för bakgrund? Vilka språkkunskaper har jag? Vad gör jag på dagarna? Be deltagarna placera sig på en linje bredvid varandra. Du ska sedan läsa upp påståendena som finns på nästa sida. Varje gång ett påstående stämmer in på deras roll ska de flytta sig cirka en halvmeter framåt, annars ska de stanna kvar.

När alla påståenden är upplästa ber du deltagarna att stanna kvar där de är. Låt dem berätta om sina roller och reflektera över varför de hamnat just där. Övningen visualiserar vad som ofta sker i verkligheten. De som hamnat långt bak kommer att se de andra framför sig och tydligt se deras privilegier. De som hamnat långt fram kommer inte att se dem bakom sig och därmed inte se sina egna privilegier.

Här kan du se övningen i en variant där deltagarna håller i varandras händer och tar steg både framåt och bakåt. Övningen genomförs här utifrån deltagarnas egna erfarenheter. Vi rekommenderar att genomföra övningen utifrån rollkort.

Att tänka på:

Välj ut rollkort och ett antal påståenden i förväg utifrån vad du tror passar gruppen.

Rummet räcker ofta inte till för att läsa upp alla påståenden.

Förtydliga efter varje påstående vem som ska flytta sig framåt. Efter påståendet *Jag kan gå hand i hand på stan med den jag är kär i utan att få konstiga blickar eller kränkande kommentarer*, kan du exempelvis säga: Alltså, ni som tror att ni INTE får konstiga blickar när ni går hand i hand med den ni älskar, flytta er en halvmeter framåt.

Flytta dig en halvmeter framåt om påståendet stämmer in på din roll:

- Mina högtider är lediga dagar i en svensk kalender.
- Jag behöver inte snåla med pengar i slutet av månaden.
- Varje dag kan jag läsa i tidningen om framgångsrika människor med samma hudfärg som jag själv har.
- Jag får välja helt själv om och med vem jag vill gifta mig med.
- Jag tillhör det juridiska kön som statistiskt sett får högre lön i Sverige.
- Jag kommer in i en byggnad utan problem, även om det är trappor upp till dörren.
- Ingen har sagt något negativt till mig om min sexuella läggning.
- Ingen har frågat mig om jag är tjej eller kille.
- Jag är inte rädd för att stoppas av polisen.
- Jag kan besöka myndigheter utan att ha med en tolk.
- Jag får sällan frågan "Var kommer du ifrån?"
- Min religion associeras inte till terrorism i samhället.
- Mina föräldrar har högskoleutbildning.

- Jag kan köpa hudfärgade plåster som liknar min hudfärg.
- Jag behöver inte vara orolig för att ryktesspridning om mig påverkar min familj.
- Mitt kön gör att jag slipper förväntningar på att sminka mig och raka bort kroppshår.
- Jag har inte behövt be min skola eller arbetsplats om att anpassa miljön efter mina tillgänglighetsbehov.
- Jag kan gå hand i hand på stan med den jag är kär i utan att få konstiga blickar eller kränkande kommentarer.
- Jag kan gå till en simhall utan att behöva tänka på vilket omklädningsrum jag ska använda.
- Jag har ett EU-pass.
- Det är lätt att få tag på samhällsinformation på mitt modersmål.
- Ingen ifrågasätter min rätt att bo i Sverige.
- Jag är inte orolig för min framtid.

Fortsätt diskutera:

- Vad tolkade du in i din roll som inte fanns angivet på rollkortet (exempelvis kön, språkkunskaper, sexualitet)?
- Hur kändes det att flytta sig framåt? Hur kändes det att stanna kvar?
- Hade din rollfigur privilegier som kompenserade att hen saknade andra privilegier?
- Främjades din rollfigur på något sätt av att andra rollfigurer diskriminerades?
- Hur är påståendena relaterade till normer?
- Hur kan din rollfigur ta ansvar för sina privilegier i vardagen och bidra till förändring i samhället?

Skriv ut och klipp ut rollkorten

Du är ordförande i en ungdomsorganisation. Dina föräldrar kom till Sverige från Chile på 80-talet.

Du är en ung kille. Du jobbar som gymnasielärare.

Du är nybliven förälder. Du är 17 år. Du går på gymnasiet.

Du är en kille. Du har flytt med din familj från Irak. Du går i nian. Du drömmer om att bli läkare.

Du är en heterosexuell kille. Du älskar att dansa och drömmer om att arbeta som dansare i framtiden.

Du är kristen. Du är dotter till en amerikansk ambassadör. Du bor i Sverige. Du går i en skola för synskadade.

Du jobbar som politiker. Du har en partner och tre barn. Du har en anställd barnflicka. Du har dyslexi (svårigheter med att läsa och skriva).

Du är en 17-årig tjej. Du har inte avslutat grundskolan. Du jobbar på en hamburgerrestaurang.

Du är dotter till en undersköterska. Du studerar ekonomi på universitetet. Din familj är viktig för dig och påverkar dig mycket.

Du är en kille. Du bor i en förort till en stor stad. Din mamma jobbar som städare, din pappa är arbetslös.

Du är en 30-årig skådespelare. Du kommer från Indien. Du har studerat juridik. Du jobbar som vårdbiträde.

Du är 22 år. Du bor med dina föräldrar. Du är muslim. Du pluggar till redovisningsekonom på universitetet.

Du är en ung kille. Du bor tillsammans med din pojkvän. Du jobbar som polis.

Du lever som gömd flykting. Du bor tillsammans med din familj i ett rum i en lägenhet.

Du är 16 år. Du är vit. Du är en kille. Dina föräldrar driver en advokatbyrå. Du spelar tennis på fritiden.

Du använder rullstol. Dina föräldrar jobbar på kontor. Du är uppväxt i ett litet samhälle i södra Sverige. Du är en kille.

Du är kvinna. Du är 25 år. Du pluggar på Komvux. Du har bott i Sverige i fem år.

Du är 17 år. Du är född i en tjejkropp men har känt sedan förskolan att du egentligen är en kille. Dina föräldrar är lärare.

Du är en 15-årig tjej. Du är adopterad från Colombia. Du bor med dina föräldrar i en liten by i Västerbotten.